

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jerneja Čeligoj

Liu Shaoqi 刘少奇

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jerneja Čeligoj

Mentor: red. prof. dr. Mitja Saje

Mentor: prof. dr. Bogomil Ferfila

Liu Shaoqi 刘少奇

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Diplomsko delo z naslovom
Liu Shaoqi 刘少奇

je izdelano s soglasjem
obeh fakultet in urejeno po
pravilniku matične fakultete.

Liu Shaoqi

Tovariš Liu Shaoqi je bil velik marksist, proletarski revolucionar ter odličen vodja Kitajske komunistične partije in Ljudske republike Kitajske. Spisek njegovih zaslug je dolg: sodelovanje pri izgradnji KPK, udeležba v oboroženih bojih in delavskem gibanju, delo na t. i. »belih območjih«, ustanovitev in izgradnja protijaponskih demokratičnih baz za sovražnikovimi linijami, spodbujanje ekonomskega napredka, gradnja politične moči ter razvoj kulture, izobraževanja in zunanjih zadev. Leta 1945 je začel nadomeščati

Maota, ko je bil ta odsoten, nato pa je bil 20. aprila 1949 uradno izvoljen za predsednika LRK. Ob začetku velikega skoka naprej je to politično kampanjo javno podprl, vendar je po koncu videl, kako ogromna škoda je nastala. Ugotovil je, da je bil veliki skok naprej povsem napačno zastavljen, zato ga je tudi javno kritiziral in s tem zadal udarec Maotu. To je bil kasneje tudi razlog za Liujev politični padec, čeprav je bila uradna kritika drugačna. Kritizirali so ga, da je naredil napako pri vodenju delovnih skupin, ki naj bi jih uporabil za zatrtje kulturne revolucije. Kritika Liuja je bila dolga in kruta, saj je trajala vse do leta 1969, ko je umrl v hišnem priporu.

Ključne besede: Liu Shaoqi, kulturna revolucija, Ljudska republika Kitajska, kritika.

Liu Shaoqi

Comrade Liu Shaoqi was a great Marxist, proletarian revolutionary and a great leader of the Chinese Communist Party and the People's Republic of China. List of merit is long: participation in the construction of KPK, participation in armed struggles and the labor movement, working on so called "White areas", the establishment and construction of violent anti-Japanese democratic bases of the enemy lines, the promotion of economic development, the construction of political power and the development of culture, education and foreign affairs. In 1945, he began replacing Mao when he was absent, on 04/20/1949 he was official elected president of the PRC. At the beginning of a great leap forward he was supporting it, but in the end he saw what enormous damage was done and that it was totally misplaced, so he made public criticism, which was also criticism to Mao. That was later the main reason for the political fall of Liu, although the official critic was different. Lius criticism was that he made a mistake in conducting working groups, he wanted to use them to suppressed Cultural Revolution. Criticism of Liu was long and cruel, lasted until 1969, when he died under house arrest.

Crutial worlds: Liu Shaoqi, cultural revolution, People republic of China, criticism.

Vsebina

1	ŽIVLJENJEPIS	6
	1.1 KRATEK ŽIVLJENJEPIS.....	6
	1.2 LIU ŠTUDENT	7
	1.3 DELOVANJE V SINDIKATIH.....	9
	1.3.1 DVE TEŽAVI PRI DELOVANJU SINDIKATA	11
	1.4 BELA OBMOČJA IN DELOVANJE V PODZEMLJU	12
2	LIU SHAOQI IN MAO ZEDONG	14
	2.1 ORIS OBEH OSEBNOSTI	14
	2.2 ZAČETKI SODELOVANJA	18
	2.3 MAOTOV NASLEDNIK	20
3	VELIKI SKOK NAPREJ	22
	3.1 KRITIKA VELIKEGA SKOKA NAPREJ	23
	3.2 REFORME	24
4	PADEC LIU SHAOQIJA	25
	4.1 WU HAN IN PENG ZHEN – PRVI TARČI	25
	4.1.1 WU HAN	25
	4.1.2 PENG ZHEN	26
	4.2 KRITIZIRANJE LIUJA	27
	4.2.1 RAZLOG ZA KRITIKO.....	27
	4.2.2 ZAČETEK JAVNE KRITIKE	28
	4.2.3 ZASLIŠEVANJE	34
	4.2.4 URADNI KONEC IN SMRT LIU SHAOQIJA	36
5	PROPAGANDNI PLAKATI, UPERJENI PROTI LIUJU	37
6	PLAKATI, OBJAVLJENI PO REHABILITACIJI	45

1 ŽIVLJENJEPIS

1.1 KRATEK ŽIVLJENJEPIS

Liu Shaoqi (刘少奇) se je rodil 24. novembra 1898 v mestecu Huaminglou (花明楼镇) v okraju Ningxiang (宁乡县) v provinci Hunan (湖南省).

Bil je najmlajši sin v družini s štirimi fanti in petimi dekleti. Njegova oče in stari oče sta bila bogata, izobražena kmeta, vsekakor pa ne veleposestnika, kot so trdili rdeči gardisti.

O njegovem otroštvu je bolj malo znanega, vsekakor pa je iz pisem razbrati, da je bil z družino veliko bolj povezan kot Mao. Držal se ga je sloves problematičnega otroka. Njegovo domačo vas od Maotovega domačega kraja Shaoshanchong (韶山冲) v okraju Xingtan (湘潭县) ločuje le gora.

Liujeva domača hiša ima več kot stoletno zgodovino, med tem časom je bila dozidana in v svoji končni podobi ima 12 sob. Leta 1958 je bila razglašena za zgodovinski spomenik in preurejena v muzej, v katerem je na ogled vse originalno pohištvo, še posebno pomembna pa je bila Liujeva soba.

Ko je leta 1961 Liu obiskal svojo domačo hišo in videl stanje, je prosil sekretarja lokalne partije, naj opustijo muzej in dovolijo revnim kmetom, da prebivajo v hiši. Ker so med plenilskimi pohodi rdeče garde med kulturno revolucijo v hiši prebivali kmetje, jo je to rešilo pred ropanjem, zavarovali pa so tudi grobove Liujevih prednikov.

Po rehabilitaciji Liuja marca 1980 je lokalna skupnost hišo obnovila in odprla za javnost. (prim. Dittmer 1998, str. 8)

1.2 LIU ŠTUDENT

Po končani osnovni šoli je šel leta 1913 v srednjo šolo Wangluyuan v mestu Changsha (长沙) v okraju Ningxiang, nato pa je leta 1915 šolanje nadaljeval na srednji šoli Changsha (changsha yucai xuexiao 长沙育才学校) in jo zaključil leta 1916. Leta 1917 se je vpisal na hunansko vojaško akademijo (hunansheng jiangwutang 湖南省讲武堂), vendar je odšel že po dveh mesecih.

Nato se je pridružil inštitutu Xinmin (xinmin xuehui 新民学会), katere ustanovitelja sta bila Mao Zedong (毛泽东) in Cai Hesen (蔡和森) in je sponzoriral program »delo in študij«, katerega namen je bil usposobiti študente za nadaljnji študij v Franciji. Nato je bil sprejet na srednjo šolo Yude v Baodingu (保定育德学校) kot delavec - dijak.

Usposabljanje je bilo strokovno in naravnano na delo v tovarni. V tem času je Liu prvič začutil naklonjenost do mehanske učinkovitosti in funkcionalne delitve dela. Kasneje je velikokrat rad poudarjal, kako je v svojih proletarskih začetkih izkusil delo. (prim. p.t., str. 8,9)

Delavcem v tovarni v času velikega skoka naprej je povedal:

»Ko sem se kot dijak programa 'delo in študij' pripravljaj na študij v Franciji, sem se naučil delati z veliko različnimi stroji. Voz, klešče, oblič, stoječi vrtalnik, vse to znam uporabljati.« (p.t., str. 9)

Leta 1964, ko je promoviral delo ob študiju, pa je povedal:

»Eno leto sem bil dijak programa 'delo in študij'. Sprva nisem imel nobenih ambicij po odhodu v Sovjetsko zvezo ... V pripravljalnem razredu smo imeli vsako jutro štiri ure pouka. Naučil sem se francosko in inženirstva ... Oboje sem se naučil v enem letu. To je bilo uspešno leto.« (p.t., str. 9)

Vendar je tudi tokrat po enem letu odšel, in sicer v Šanghaj (Shanghai 上海)¹, kjer se je pridružil Zvezi socialistične mladine Kitajske, ki jo je ustanovil uradnik Kominterne Grigorij Vojtinskij oktobra tega leta. Tam je osem mesecev študiral ruski jezik in se pripravljaj na odhod na študij v Sovjetsko zvezo. (prim. p.t., str. 9)

Po besedah takratnih tovarišev je bil že takrat svojeglav revolucionar. Ni imel hobijev in ni sodeloval pri vsakdanjih pogovorih, ampak se je vedno učil rusko, bral Komunistični manifest ali razmišljal o problemih v kitajski revoluciji. (prim. p.t., str. 9)

Pozneje, čez 40 let, se je Liu spominjal, da je v tem času vedel le, da je socializem dober. (prim., p.t., str. 9)

Slišal je že za Marxa, Lenina in oktobrsko revolucijo, vendar ni bil prepričan o bistvu in pomenu socializma ali pomenu njegovega uresničevanja.

Leta 1921 je odšel na študij v Sovjetsko zvezo, kjer je sedem mesecev študiral na Komunistični univerzi delavcev vzhoda. Ob odhodu je na hrbtno stran fotografije napisal pesem *Na mostu Tianjin* (天津桥上) in jo poslal prijatelju. (prim. p.t., str. 9)

Pozimi v letih 1921–22 se je pridružil Komunistični partiji Sovjetske zveze. Kot razlog je navedel:

»Pridružil sem se jim, ker sem vedel, da ne morem rešiti svojih osebnih problemov, z reševanjem problemov v nacionalnem interesu, tj. problemov države in družbe, pa se lahko razrešijo tudi moji osebni problemi.« (p.t., str. 10)

¹ Besedo Šanghaj bom v besedilu uporabljala zapisano v ustaljeni slovenski obliki.

1.3 DELOVANJE V SINDIKATIH

Čeprav je bil Liu dober študent, je bil naprošen, naj se vrne domov k praktičnemu delu. Leta 1922 se je vrnil na Kitajsko in bil usmerjen na sekretariat kitajskega delavskega združenja (zhongguo laodong zuhe shujibu 中国劳动组合书记部). (prim., p.t., str. 10) Liu je svojo prvo veliko zadolžitev opravil pod vodstvom Mao Zedonga, ki je bil takrat sekretar območnega komiteja KPK v Hunanu. Poslan je bil v okraj Pingxiang med delavce v premogovniku Anyuan, kjer je delal kot namestnik takratnega direktorja delavskega združenja premogovnikov v Anyuanu Li Lisana (李立三). Premogovnik Pingxiang je bil del kovinarskega podjetja Hanyeping, prvega večjega kompleksa težke industrije na Kitajskem, ki je štel 1200 delavcev. Liu je kasneje povedal, da je bil Li pod soji žarometov, vendar je bil on tisti, ki je vztrajno delal. (prim., p.t., str. 11)

V septembru je Liu pomagal Liju pri organizaciji najbolj razvpite stavke v zgodovini kitajskega delavskega gibanja, v kateri je sodelovalo 20.000 rudarjev in 1500 železarjev. Lastniki so kapitulirali po treh dneh stavke in sprejeli 13 od 17 zahtev stavkajočih. (prim. p.t., str. 11)

Avgusta 1923 je bil Liu izvoljen za naslednjega predsednika združenja, ki je kljub zatiranju delavskih gibanj v Hunanu preživelo in postalo najuspešnejše združenje na Kitajskem. Tam je ostal do leta 1925, ko je bil poklican v Šanghaj k vodenju nacionalnega protesta proti tujemu ekonomskemu interesu. Pridružil se je tudi kitajski nacionalistični stranki Guomindangu (国民党) in napoten je bil na sekretariat delavskega gibanja enega najbolj aktivnih oddelkov znotraj centralnega komiteja Guomindanga.

Takrat je ustanovil združenje Guomindanga in KPK za delovanje v podzemlju v Changshaju. Njegovi prvi zapisi so iz tega obdobja. (prim. p.t., str. 11)

Spomladi leta 1925 je odšel v Guangdong (广东), da bi sodeloval na drugem nacionalnem delavskem kongresu. Izvoljen je bil za podpredsednika novoustanovljenega vsekitajskega združenja sindikatov (zhonghua quangou zong gonghui 中华全国总工会),

ki je nadomestil delavski sekretariat. Nato se je vrnil v Šanghaj, kjer je ponovno sodeloval z Li Lisanom, in sicer pri organizaciji protibritanskega upora, ki je sledil incidentu 30. maja in je prerasel v nacionalni protest proti tujim interesom. Ko je bila septembra šanghajska pisarna združenja zaprta, je vodstvo pobegnilo v Wuhan, Liu pa je zaradi domnevne bolezni novembra zapustil mesto. (prim. p.t., str. 12)

Nato je bil 16. decembra 1925 aretiran in zaprt za en mesec, zatem pa izpuščen pod pogojem, da zapusti Hunan. Vrnil se je v Guangzhou, kjer je v letih 1925 in 1926 pomagal organizirati 16-mesečno stavko v Guangzhou in Hongkongu. (prim. p.t.)

Leta 1926 je prevzel vlogo v ekspedicijskem pohodu na sever (guomin geminjun beifa 国民革命军北伐) in vodil federacijo sindikatov v Hubeiju, ko so ekspedicijske sile dosegle Wuhan. Sledilo je več kot 30 stavk v manj kot mesecu dni, kar je povzročilo veliko težav v wuhanski industriji, trgovini in prometu. (prim. p.t.)

»Naša sovjetska revolucija je vrnila zemljo kmetom, ki so jo na tisoče let zasedali veleposestniki. Sovjeti so skupaj z delavskim razredom in kmeti v velikem obsegu organizirali sovjetske tovarne in združna podjetja.

Tako so delavci in kmetje, ki so prej delali za veleposestnike in kapitaliste, prvič v življenju delali zase. Cilj kapitalistov in veleposestnikov je bil le čim večji dobiček, pravice delavcev pa naj bi bile čim manjše, zato so se delavci upirali, stavkali in delali počasi, saj od dobička niso imeli nič.

Ko pa so delali v sovjetskih in združnih podjetjih, so dejansko delali zase, za svoj razred, postali so veliko učinkovitejši, delali so prostovoljne nadure, dajali svoje ideje ... Vedeli so, da to delajo zase.

Večina ljudi je delala tako, vendar ne vsi, in to je bila nova naloga: ljudem privzgojiti dober odnos do dela, ker delajo v svojo korist in bodo vsi imeli več od tega, če bodo pridno opravljali svoje delo.

Delavce, ki zamujajo v službo, kuhajo kosilo na službenem štedilniku, ne izpolnjujejo norme, izostajajo od dela ipd., bi bilo treba javno označiti v službenem časopisu ali na oglasni deski in jih javno kritizirati v opomin drugim. S tem bi izobrazili ostale.

Vse, ki kršijo pravila podjetja, kradejo javno lastnino, uničujejo material ipd., pa bi bilo treba zapisati na črno tablo, kaznovati in celo zapreti.

Marljive delavce bi bilo treba zapisati na častno tablo, da bi bili za zgled drugim.»

(Liu Shaoqi: Nova formacija delavskih zahtev nov pristop, stran 30–33 20. marec 1934)

1.3.1 DVE TEŽAVI PRI DELOVANJU SINDIKATA

KONGRESI SINDIKATOV

Sindikati so množične organizacije in organi boja, njihova moč mora biti močno centralizirana, da jim zagotovi možnost boja, hkrati pa mora biti tudi demokratično centralizirana.

Kaj je demokratični centralizem? To je koncentracija moči v rokah večine na kongresih članov sindikata namesto koncentracije moči v rokah posameznikov.

Vse odločitve se sprejmejo na sestankih večine članov, vsi morajo imeti možnost izraziti svoje mnenje, ko pa so enkrat odločitve sprejete, jih morajo spoštovati vsi brez izjeme. To je pomembno ne samo zato, da sprejmejo skupne odločitve in izražajo svoja mnenja, ampak se hkrati tudi skupaj upirajo sovražnikom.

Kongresi sindikata so zelo pomembni in nujni.

OSNOVNA ORGANIZACIJA SINDIKATA

Sindikati morajo kot organi množičnega boja nositi odgovornost v revoluciji, zato morajo imeti tesno povezano organizacijo. Ker je članstvo sindikata številno, je razvejana organiziranost (veje in celice) nujna, sicer je organizacija neučinkovita in se sooča z resnimi težavami pri delovanju.

Tudi obveščanje v kriznih situacijah je po vejah zelo učinkovito in hitro. (Liu Shaoqi: december 1926)

1.4 BELA OBMOČJA IN DELOVANJE V PODZEMLJU

Po propadu revolucije v letih 1925–27 in Čankajškovem (Jinag Jieshi 蔣介石)² zatrtju komunistov je šel Liu v podzemlje, kjer je nadaljeval organiziranje in vodenje delavskega gibanja. Nekaj mesecev je delal v Wuhanu in njegovi okolici, nato je odšel v Šanghaj.

Na začetku leta 1927 je bil zadolžen za partijski komite v Wuhanu, nato pa je bil premeščen v Tianjin kot zamenjava za Cai Hesena kot sekretar partijskega komiteja province Hebei in direktor oddelka za organizacijo, kjer je postal vodja delavskega gibanja severne Kitajske.

Bil je prvi izvoljen v Centralni komite (CK). (prim. Dittmer 1998, str. 12)

Leta 1929 je delal na sedežu partije v Šanghaju, julija tega leta pa je postal sekretar mandžurskega partijskega komiteja v Fengtianu, kjer je bil 22. avgusta ponovno aretiran, vendar je bil izpuščen zaradi pomanjkanja dokazov.

Po izpustitvi je organiziral kitajski vzhodnoprovincijski delavski sindikat v Harbinu, preden se je vrnil v Šanghaj.

Julija 1930 je odšel v Moskvo, kjer se je udeležil nacionalne konvencije »rdečih sindikatov« in tam ostal do jeseni 1931.

Tako je izpustil četrti plenum šestega CK v Šanghaju januarja 1931, kjer je bil izvoljen za nadomestnega člana politbiroja.

Od novembra 1931 do zime 1932 je deloval kot vodja delavskega oddelka CK v Šanghaju. Objavil je veliko člankov, v katerih je analiziral delavska gibanja in poudarjal potrebo po primernih pripravah za stavke, primernem času, dobri organizaciji in minimiziranju tveganja.

Ko so januarja leta 1932 japonske čete vkorakale v Šanghaj, je vsekitajsko združenje sindikatov zahtevalo protestni upor. Zaradi množične nezaposlenosti je Liu vztrajal, da je

² Besedo Čankajšek bom v besedilu uporabljala v ustaljeni slovenski obliki

pomembnejše preživetje ljudstva, vendar je bil preglasovan in primoran voditi stavko, ki pa je bila, kot je že prej napovedal, neuspešna.

Zato je bil kasneje tudi kritiziran in označen kot desni oportunist. To je bil tudi razlog, da je Liu odstopil s položaja vodje delavskega oddelka. Pridružil se je Maotu in Zhuju v Ruijinu v sovjetskemu regionalnemu uradu.

Februarja je odšel in postal komisar za delo na komunističnih področjih ob meji med provincama Jiangxi in Fujian in tako nadaljeval na različnih funkcijah na belih območjih še desetletje. (prim. p.t., str. 12-15)

2 LIU SHAOQI IN MAO ZEDONG

2.1 ORIS OBEH OSEBNOSTI

Liu se je javnosti razkril precej manj kot Mao. Bil je precej bolj zadržan in po mnenju nekaterih celo hladen.

Mao je pokazal precej več čustev in emocij, v svojem javnem nastopanju pa je bil precej bolj spontan. (prim. p.t., str. 143)

V navadi kitajske politike je bilo, da so žene visokih politikov prav tako zasedale visoke položaje. Med kulturno revolucijo sta bili celo hčerki Maota in Lin Biaota postavljeni na visok politični položaj. Liu je bil izrecno proti nepotizmu in je svojim sorodnikom vedno odgovarjal, da zanje ne more storiti ničesar, vendar jim je potem vedno pomagal po drugih poteh. (prim. p.t., str. 145)

Liu je svoje politično življenje postavljaj pred zasebno, množice pa pred družino. To naj bi bil tudi razlog za njegove številne žene.

S prvo ženo naj bi se poročil v Rusiji med bivanjem v Moskvi leta 1920, zapustil pa naj bi jo ob vrnitvi na Kitajsko. Leta 1923 se je poročil z He Baochen, ki pa so jo leta 1934 aretirali in ubili pripadniki Guomindanga. Leta 1935 se je poročil s Xie Fei, od katere se je ločil leta 1939. Četrta žena je bila Wang Qian, zadnja – s katero se je poročil

leta 1948 – pa Wang Guangmei. Z vsemi ženami je imel tudi najmanj devet otrok, ki so jih doletele različne usode: prvi trije so po materini smrti živeli pri raznih dobrih ljudeh, preden so se vrnil k Liuju, druga dva sta bila poslana na študij v Sovjetsko zvezo in umrla med kulturno revolucijo, vsi štirje, ki jih je imel z Wang, pa so bili visoko izobraženi. Liu Yuan je šel po očetovih stopinjah in se je vključil v politiko: bil je viceguverner v Henanu in kasneje politični komisar ljudske oborožene policije v Pekingu (Beijing 北京)³. (prim. p.t., str. 145-146)

³ Za Peking bom uporabljala zapis v ustaljeni slovenski obliki.

Liu se je oblačil preprosto, nosil je pošite obleke, ob neki priložnosti na poti v Peking pa je vztrajal, da želi potovati v ekonomskem vagonu med navadnimi ljudmi.

Z izrazom »množice« je Liu mislil na delavce, medtem ko je Mao z »množico« naslavljal kmečko prebivalstvo. Od tod tudi mnenje maoistov, da Liuju ni bilo mar za množice. (prim. p.t., str. 147)

Liu je bil znan kot mediator in birokrat. Njegov pristop do ljudi se je kazal tudi v njegovem spoštljivem, doslednem in pravičnem načinu vladanja. Pogosto se je udeleževal pomembnih konferenc in podajal svoje mnenje, medtem ko se jih Mao včasih ni udeleževal tako dolgo, da so se že začela ugibanja o tem, ali je še živ.

Vedno je poslušal govore, delal zapiske ter od govornika želel, da je jasen in da predstavi temo tako, da bo vsem razumljiva in jasna.

Imel je svoja stališča in predloge, vendar je vedno poudarjal, da je to le njegovo mnenje in naj vsak posameznik preuči situacijo in izrazi svoje. (prim. p.t., str. 151)

Liu je bil v svojem slogu vodenja formalen in rutinski, medtem ko sta Maotov slog zaznamovali provokativnost in epizodičnost.

Liu je sam pripravljajl teme za dnevni red, izbiral govorce in pripravljajl poročila, medtem ko je Mao bil boje z birokracijo, skliceval hitre sestanke in sporočal novice javnosti, še preden jih je predstavil vodstvu. Mao se je med uradnimi sestanki iz dolgočasja posvečal učenju filozofije, zgodovine, literature itd. (prim. p.t., str. 151)

Vsekakor pa sta oba pred vse postavljajla skupne družbene interese.

Pri Liuju kot administratorju so morali biti cilji praktično dosegljivi.

Eden izmed razlogov za različna sloga je mogoče tudi osebnost, saj Liu ni bil emocionalna, privlačna in karizmatična osebnost.

Kot drugi razlog pa lahko navedemo karierno pot. Liu je bil vodja podzemne partijske organizacije na belih območjih, kjer ni bilo čiste relacije med mi-oni, kakršna se je izoblikovala na rdečih območjih, tako da ni mogel definirati skupnega interesa preko ideoloških pritožb proti skupnemu sovražniku. (prim. p.t., str. 153)

Pri svojem delu na belih območjih je Liu izdelal zapleten program za usklajevanje osebnih in skupnih interesov. Na množice ni gledal kot na »revne in prazne«, ampak je upošteval vso njihovo raznolikost. (prim. p.t., str. 154)

V predavanju leta 1938 je celo predlagal, da bi nagradili razbojniške skupine, ki so pomagala KP. Dejal je, da če bodo po pomoči in zmagi nagrajeni, bodo pomagali še drugič in tretjič ter končno predlagali dolgoročno sodelovanje. (prim. p.t., str. 154)

Predstavil je program postopne mobilizacije množic s ciljem doseči višjo raven izobrazbe ljudi na področju, ki jih zanima.

»V teh množicah so različni ljudje (delavci, kmetje, trgovci, majhni rokodelci, učitelji, študenti itd.) in vsi ti ljudje imajo različne potrebe. Za organizacijo množic je treba uporabiti različne metode in oblike glede na različne potrebe, ki jih imajo. Organizirali bomo na primer politične stranke za množice, ki imajo politične potrebe, študijske skupine, knjižnice, pevske zборе, športne klube itd. za tiste s kulturnimi potrebami, ekonomske skupine, kot so sindikati, kmečka združenja itd., za tiste z ekonomskimi potrebami.« (p.t., str. 154 -47)

Liu je cilj vseh teh dejavnosti organizacije imenoval »dvigniti stopnjo« (tigao 提高). (prim. p.t., str. 154)

Leta 1953 je dejal:

»Moramo dvigniti njihovo politično zavest, da se bodo zavedali, da je interes skupnosti, države in njih samih eno.« (p.t., str. 154)

To je najbolj vidno v eseju *Nekaj osnovnih načel za organizacijo množic*, ki ga je objavil 1. maja 1939.

V njem je zapisal, da je najpomembnejša ekonomska organizacija, čeprav je politična najvišja. Zakaj je tako? Ekonomske potrebe ima prav vsak, politični stranki pa se lahko pridružijo samo tisti z visoko politično zavestjo. (prim. p.t., str. 155)

Na vrhu tega procesa je bila KP, v kateri osebni in družbeni interesi povsem sovpadajo.

»Treba je razumeti, da so interesi partije povsem enaki interesom ljudi. Kar koli je dobro za ljudi, je dobro tudi za partijo in to mora izvajati prav vsak član partije s srcem in dušo. Prav tako: kar prizadene ljudi, prizadene tudi partijo... Partija nima nobenih osebnih interesov, ki bi bili nad interesi ljudi.« (p.t., str. 155–156)

Trdil je, da je človeštvo vsem naravnim razlikam, tj. razlikam pri delu, dolžnostih ter avtoriteti, navkljub enakopravno. V človekovih pravicah ni neenakosti. (prim. p.t., str. 158)

Liu je realnost dojemal kot nekaj zunanjega, trdnega in jasno določenega, ne pa kot nekakšne osebne občutke.

Zanj kot organizatorja sindikatov in delovanja v podzemlju, so bile informacije – tako dobre kot slabe – ključnega operativnega pomena. (prim. p.t., str. 159-164)

Liu je bil priden in marljiv delavec. Povzpenjal se je korak za korakom s poštenim trdim delom in ne s prav velikimi talenti. Rad je imel rutino in tehnične naloge ter se je specializiral v pisanju ustave.

Leta 1945 je napisal popravljeno različico statuta stranke in *Poročilo o osnutku ustave LRK* ter leta 1956 in 1958 politični poročili CK prvega in drugega zasedanja osmega kongresa partije.

Vse to so zelo obsežni in natančni dokumenti. (prim. p.t., str. 167,168)

Liu se je dojemal kot zelo samodisciplinirano osebo in je tudi tovariše pozival, naj vsak dan več časa posvetijo izpolnjevanju konkretnih nalog kot pa praznemu besedičenju. Bil je potrpežljiv, natančen in temeljit.

V zgodnji letih delovanja je videl prihodnost v tehničnem delu, s katerim naj bi zgradili novo Kitajsko. (prim. p.t., str.168)

Mao ni maral rutinskega dela, vendar je moralo biti tudi to nujno narejeno, kar pa je povsem ustrezalo Liuju, ki si ni želel slave pod žarometi. (prim. p.t.)

Indijski veleposlanik ga je Snowu opisal tako:

»Liu prvi trenutek pusti površinski vtis povprečnosti. Po petih minutah pogovora pa se razkrije človek z neverjetno sposobnostjo logičnega razmišljanja, ki se osredotoči na bistvo vprašanja ter organizira odgovore preprosto, vendar z izjemno močjo in globino.«
(prim. p.t., str. 169)

Kljub temu, da je imel končano samo srednjo šolo, je zelo dobro poznal tehnologijo, ekonomijo in družbene vede. Tudi sam se je rad pohvalil, da sicer res nima univerzitetne izobrazbe, vendar ve veliko več kot njegovi kolegi, ki so študirali na najboljših šolah.
(prim. p.t., str. 170)

2.2 ZAČETKI SODELOVANJA

Mao je hotel Liuja na svojo stran, zato je razumel njegove frustracije, sprejemal njegova mnenja in ga nagradil s članstvom v politbiroju. Liu pa je v tem času začel graditi »kult osebnosti voditelja Mao Zedonga«. (prim. p.t., str. 19)

Leta 1940 je delavcem v podzemlju dejal:

»Samo ideja Mao Zedonga nas lahko navdihne, da bomo šli od zmage do zmage ... Revolucija ne more uspeti brez pravega voditelja. Mao Zedong je največji revolucionarni voditelj na Kitajskem in moramo se učiti od njega.« (p.t., str. 19)

Liu je bil tisti, ki je doprinesel k Maotovemu ugledu. Po sedmem kongresu partije (leta 1945) je napisal poročilo, v katerem je Maota oziroma njegove ideje omenil 105-

krat. V poročilu je postavil Maotovo idejo ob bok marksizmu in jo razglasil za vodilno načelo za delo celotne stranke. Vsem članom je naročil, naj jo preučijo.

Namen tega vzajemnega občudovanja je bil strniti partijo, ki je bila skoraj desetletje razcepljena na dva dela: rdečo strujo, ki so jo sestavljali kmečki gverilci pod vodstvom Mao Zedonga, in belo strujo, sestavljeno iz mestnih intelektualcev, delavcev in nekaterih kmetov, ki jih je vodil Liu Shaoqi.

Liu je leta 1945 implementiral belo strujo v center. Izoblikoval je institucionalno združenje, ki je združevalo izkušene partijske vojaške stratege ter Maota kot simbol revolucije in Liuja kot vodilnega organizacijskega genija. (prim. p.t., str. 21)

V poročilu o sedmem kongresu je Liu prvič predstavil idejo, da Kitajska ni pionir, ampak vodja in ideološki mentor protiimperialistične revolucije v Aziji in Afriki. (prim. p.t.)

»Osnovna načela marksizma so brez dvoma sprejemljiva za vse države, vendar je uporabiti njihovo splošno resnico v konkretni revolucionarni praksi na Kitajskem zelo težka naloga. Mao Zedong je Kitajec, on analizira kitajske probleme in vodi kitajsko ljudstvo v njegovem boju do zmage. Uporablja marksistično-leninistično načelo, s katerim razlaga kitajsko zgodovino in praktične probleme na Kitajskem. Je prvi, ki mu je to uspelo.«

»Kitajska je polkolonialna in polfevdalna država, v kateri večina prebivalstva živi na robu preživetja in obdeluje zelo majhen del zemlje. Ekonomija sloni na zaostalem, razpršenem poljedelstvu. V poskusu tranzicije v bolj industrijsko ekonomijo se je Kitajska soočala s konkurenco in pritiski – ekonomskimi, političnimi in vojaškimi – iz naprednih industrijskih držav. To je osnovna situacija, ki vpliva tako na socialne razrede kot tudi na metode prizadevanja za uresničenje ciljev, kot so nacionalna neodvisnost ter boljše in svobodno življenje za kitajsko ljudstvo. Podobne razmere vladajo tudi na jugovzhodu Azije. Dogajanje na Kitajskem bo vplivalo tudi nanje.« (prim. p.t., str. 19-21)

2.3 MAOTOV NASLEDNIK

Chen Yi je dejal, da je bil Liu prepoznan kot Maotov naslednik na sedmem kongresu leta 1945, vendar uradni podatki kažejo drugače. Na volitvah članov CK je Liu prejel tretje največje število glasov ter se tako uvrstil za Maota in Zhu Deja.

Ko je Mao avgusta 1945 odšel v Chongqing (重庆) na mirovna pogajanja k Čankajšku, ga je v Yan'anu za nekaj mesecev nadomestil Liu.

Marca 1947, ko je Goumindang z uporabo sile pregnal KPK iz Yan'ana, se je politbiro razcepil: Mao, Zhou in Ren Bishi so ostali v regiji Shaanxi (陕西), Gansu in Ningxia, kjer so nadaljevali boj proti Guomindangu, medtem ko sta šla Liu in Zhu De z nadomestnim centralnim komitejem v mejno regijo med Shanxijem in Hebeijem, ki je bila pod komunisti.

Takrat je Mao dal vsem vedeti, da bo, če bo njegova skupina uničena, Liujev komite prevzel vlogo KP. Alternativni komite je ostal na območju Shijiazhuang v južnem Hebeiju vse do maja 1948, ko je tja prispel Mao s centralnimi organi partije.

Leta 1950, ko je bil Mao na obisku v Sovjetski zvezi, ga je Liu zopet nadomeščal, prav tako ponovno leta 1951, ko je Mao zbolel. (prim. p.t., str. 22)

Med letoma 1945 in 1955 je bil Liu generalni sekretar sekretariata KP in je deloval kot *de facto* nadzornik rutinske organizacije notranjih zadev. Predstavljal je poročila, ki so vsebovala pomembne zakonodajne pobude, in si začel prilaščati nekatere ceremonialne funkcije. (prim. p.t.)

Junija 1950 je naznanil nov zakon o zemljiški reformi, katere cilj je bil odpraviti razlike in zemljo enakomerno porazdeliti, torej jo vzeti tistim, ki so je imeli preveč, ter jo razdeliti med tiste, ki je niso imeli, in tiste, ki je niso imeli dovolj za preživetje. (prim. p.t.)

Septembra 1952 je vodil delegacijo na 19. kongres sovjetske partije v Moskvo, kjer je ostal več kot tri mesece. Vodil je odbor za redakcijo volilne zakonodaje in predstavil poročilo na prvem nacionalnem ljudskem kongresu leta 1954.

Septembra 1956 je na osmem kongresu predstavil glavno načelo v političnem poročilu, v katerem je prvič zaprosil za odgovorno osebje, ki bo koordiniralo stopnje v smislu zmanjšanja birokracije v sami stranki.

Leta 1957 je radikalna skupina na čelu z Maotom in Liujem končno uspela v pomembni politiki družbene mobilizacije politbiroja v nasprotju z bolj previdnimi zagovorniki postopnega ekonomskega razvoja. (prim. p.t., str. 22)

Ob 40. obletnici ruske revolucije in nato ponovno v osrednjem govoru na drugem zasedanju osmega partijskega kongresa maja 1958 je odločno podprl veliki skok naprej. Da bi videl dogajanje iz prve roke, je z ostalimi pomembnimi voditelji stranke odšel na ogled po celi državi.

Po tem, ko je Mao Zedong decembra 1958 objavil, da namerava odstopiti s položaja, je bil Liu na drugem nacionalnem ljudskem kongresu 20. aprila 1959 uradno izvoljen za predsednika Ljudske republike Kitajske.

Začel se je pojavljati v tandemu z Maotom kot predsednik Liu (Liu zhuxi 刘主席). Njegov esej *Kako biti dober komunist* je bil ponovno objavljen kot brošura leta 1962. (prim. p.t., str. 42)

V tistem času so ga v javnih publikacijah imenovali Maotov »tesni bojni tovariš« (qinmi zhanyou 亲密战友). (prim. p.t., str. 23)

3 VELIKI SKOK NAPREJ

Po končanem gibanju Sto cvetov in sto šol (bai hua qi fang, bai jia zheng ming 百花齐放, 百家争鸣) so se izoblikovala različna mnenja glede kitajske ekonomske politike in tako sta nastala dva tabora: Mao Zedong, Liu Shaoqi, Deng Xiaoping in Peng Chen na eni strani ter Zhou Enlai, Chen Yun in ostali »zmerneži« na drugi.

Tako je Liu ob začetku velikega skoka naprej še vedno stal tesno Maotu ob strani in podpiral njegovo politiko. (prim. p.t., str. 32)

Na drugem zasedanju osmega nacionalnega kongresa KPK maja 1958 je Liu v Maotovem imenu naznanil program velikega skoka naprej (dayuejin 大跃进). (prim. p.t., str. 32)

To je bilo politično gibanje, ki ga je sprožil Mao Zedong, ki je zahteval več kot 50-odstotno povečanje proizvodnje železa. Plavže so postavljali povsod in ker niso imeli dovolj železa so začeli taliti orodja, štedilnike itd., zato je bila njegova kakovost zelo slaba in je bilo neuporabno. Namesto na poljih so bili kmetje mobilizirani v druge namene, zato je začelo primanjkovati hrane, posledica pa je bila ena največjih lakot na Kitajskem. (prim. Saje, str. 21, 22)

Spomladi leta 1958 se je začel izvajati program ljudskih komun (renmin gongshe 人民公社) in konec avgusta je bilo že 30 % gospodinjev vključenih v komune. (prim. Dittmer 1998, str. 32)

To je bil nov tip organizacije kmečkega prebivalstva. V komuni je bilo 250.000 ljudi, gospodarsko naj bi bila samozadostna, delo pa je potekalo skupno in načrtovano. Del pridelkov so morali oddati državi po zelo nizkih cenah, ostalo so obdržali zase. Komune naj bi omogočale množično mobilizacijo kmečkega prebivalstva. (prim. Saje, str. 23)

3.1 KRITIKA VELIKEGA SKOKA NAPREJ

V aprilu in maju leta 1961 je Liu naredil podrobno preiskavo, najprej v svojem domačem mestu Changsha in kasneje v Notranji Mongoliji. V pogovorih z lokalnimi kadri je ugotovil, da je bilo storjenih veliko napak in prikritih veliko stvari (5-milijonski primanjkljaj), problemi pa se niso pravilno reševali. (prim. Dittmer 1998, str. 35)

Obdobje po velikem skoku naprej je bilo obdobje, ko je Liu prišel v ospredje. V pisnem poročilu za razširjeni sestanek CK, ki je potekal od 21. do 27. januarja 1962 (kongres s 7000 kadri), je zapisal:

»V zadnjih nekaj letih je bilo storjenih kar nekaj pomanjkljivosti in napak pri našem delu. Kadri in člani celotne partije in celo večina prebivalstva, vsi smo utrpeli osebne boleče izkušnje. Stradali so dve leti.« (p.t., str. 35)

Še bolj oster kot pisno poročilo je bil njegov govor, v katerem je sporočil, da je uradna razlaga krivde (70 % naravna katastrofa, 30 % ljudska napaka) verjetno zrcalna podoba resnice, da je kar nekaj tovarišev kršilo predviden način poizvedovanja in iskanja resnice na podlagi dejstev ter da je nenazadnje Peng Dehuai imel prav v veliko pogledih.

»Napake pri delu so največji razlog za problem. CK mora biti odgovorna za veliko teh napak.« (prim. p.t., str. 35–43)

3.2 REFORME

Predlagal je naslednje reforme:

1. takojšnje prenehanje dela na projektih brez relevantnih ekonomskih učinkov,
2. zaprtje podjetij, ki ne ustvarjajo dobička ali poslujejo z izgubo,
3. ponovna vzpostavitev prostega trga in višje cene za kmetijske pridelke ter
4. uporaba proizvodne ekipe kot osnovne računovodske enote.

(prim. p.t., str. 42)

Maoisti so ekonomsko politiko Liuja v velikem delu kritizirali zaradi njegovega odstopanja od politike velikega skoka naprej ob predpostavki, da je bil ta v bistvu pravilen. (prim. p.t., str. 36)

4 PADEC LIU SHAOQIJA

Padec Liuja je bil postopen in ga lahko razdelimo na tri obdobja:

1. V obdobju od novembra 1965 do konca maja 1966 je bil Liu v odvijanje kulturne revolucije (wenhua da geming 文化大革命) vpleten samo posredno, saj sta bili prvotni tarči Wu Han (吴晗) in Peng Zhen (彭真).
2. V obdobju od 1. junija do konca julija 1966 je bil Liu namestnik predsednika KP in je nadomeščal Maota v njegovi odsotnosti. V tem času je že storil napake, zaradi katerih je bil kritiziran.
3. Tretje obdobje je trajalo od enajstega plenuma, tj. avgusta 1966, ko so ga začeli kritizirati in je bil degradiran, do dvanajstega plenuma, tj. oktobra 1968, ko je bil tudi uradno izključen iz partije.

(prim. p.t., str. 54 in 55)

4.1 WU HAN IN PENG ZHEN – PRVI TARČI

4.1.1 WU HAN

Wu Han je bil za svoje delo *Razrešeni Hai Rui* (Hai Rui Ba guan 海瑞罢官), ki je leta 1960 v Pekinški operi doživel velik uspeh, prva tarča kritik.

Čeprav je delo sprva odobril tudi Mao, ga je kasneje zaradi spremembe političnega ozračja ostro kritiziral.

Med kulturno revolucijo leta 1965 je Yao Wenyuan (姚文元), pripadnik bande štirih, sprožil kritiko, da Hai Rui iz igre metaforično ponazarja Peng Dehuaija (彭德怀), kar pomeni, da je Mao nedostopen cesar dinastije Ming. Kritiki so to igro interpretirali kot alegorijo na kritiko Peng Dehuaija leta 1959 na konferenci v Lushanu (庐山), kjer je kritiziral veliki skok naprej.

Wu je kasneje priznal, da je storil ideološko napako, ampak zanikal, da so bili njegovi motivi protirevolucionarni. Bil je zaprt in leta 1969 je v zaporu tudi umrl.

4.1.2 PENG ZHEN

Naslednja tarča Maotove kritike je bil Peng Zhen. Bil je vodilni član »skupine petih« (wenhua geming wu ren xiaozu 文化革命五人小组), ki so bili poslani, da preučijo potencial za kulturno revolucijo. Poslani so bili, da raziščejo trende kitajske umetnosti in kulture. Bil je tudi župan Pekinga in pomemben član politbiroja. Leta 1965 so preučili tudi Wujevo delo in podali mnenje, da delo ni politične narave.

Mao se s podanim mnenjem ni strinjal ter je leta 1966 skupino razpustil in jo nadomestil s »centralno skupino kulturne revolucije« (zhongyang wenge xiaozu 中央文革小组). Peng je pri Maotu padel v nemilost, ko je leta 1966 napadel njegovo prepričanje, da mora imeti vsa literatura podporo države.

Obtožen je bil, da je podpornik kontrarevolucionarja Wuja. Peng je kulturno revolucijo preživel ter je bil kasneje pod Dengom tudi rehabilitiran in ponovno aktiven v politiki.

Tako je Mao po načelu »voditelj je odgovoren za napake svojih podrejenih« prišel do svoje glavne tarče Liuja.

4.2 KRITIZIRANJE LIUJA

4.2.1 RAZLOG ZA KRITIKO

Ali je bil Liujev cilj z delovnimi skupinami (gongzuo zu 工作组) zatreti kulturno revolucijo?

Vse se je začelo z radikalno študentsko opozicijo. Študentje so se vključili v kulturno revolucijo konec aprila v okviru strankine mladinske organizacije, ko so sodelovali pri medijski kritiki Wu Hana. Stopnjevalo se je v številne incidente, ki so privedli do odkritja, da so ljudje na visokih položajih podpirali radikalne študente v nasprotju z organizacijo stranke. Nie Yuanzi je bil prvi, ki je 24. maja objavil plakat, na katerem je objavil Lu Pingovo povezavo z Peng Zhenom. Lu Ping je to sporočil svojemu nadrejenemu. 26. maja so na univerzo prispeli Zhou, Kang in Chen Boda z namenom, da preučijo situacijo. 27. maja so se stvari umirile. Dan kasneje je bila ustanovljena centralna skupina kulturne revolucije in Chen Boda je brez Liujeve vednosti neposredno od Maota dobil navodila, naj vodi delovno skupino, ki bo prevzela vodstvo Ljudskega dnevnika (renmin ribao 人民日报) od takratnega partijskega komiteja.

Kang je plakat poslal Maotu, ne da bi obvestil ostale v politbiroju, Mao je izdal navodilo, naj se plakat nemudoma objavi. (prim. p.t., str. 62–65)

Delovne skupine so bile primerno sredstvo organizacije v vsakem gibanju od osvoboditve leta 1949.

Najbolj prepričljiv dokaz, da je Liu dejansko storil napako v kulturni revoluciji, prihaja prav od njega samega, saj je to napako priznal v samokritiki, ki jo je podal kasneje. (prim. p.t., str. 67)

Liu je kasneje v oktobrski samokritiki dejal:

»Nisem razumel, da velika kulturna revolucija postavlja novo stopnjo za bolj intenziven in obsežen razvoj v socialistični revoluciji, niti nisem razumel, kako naj bo velika kulturna revolucija izvajana ... Nisem zaupal množicam in nisem mogel sprejeti odločitve, da bi mobilizirali množice, da bi izvajali samoizobraževanje in samoliberalizacijo. Nasprotno, v želji po monopolizaciji množičnega gibanja sem popolnoma verjel v delovne skupine. Opirjemal sem se strahu pred zmedeno, veliko demokracijo, uporom množic proti nam in dvigom protirevolucionarjev.« (prim. p.t., str. 67–53)

4.2.2 ZAČETEK JAVNE KRITIKE

Mao je 5. avgusta 1966 objavil prvi veliki plakat, s katerim je kritiziral delo članov kulturne revolucije in jih obtožil, da so ubrali napačno pot.

»Kakor koli že, v zadnjih 50 dneh ali več so določeni tovariši v centru in lokalno ubrali drugo pot. Zavzeli so reakcionarno meščansko stališče, izvajajo meščansko diktaturo, zatirajo močno proletarsko gibanje velike kulturne revolucije, mešajo, kaj je prav in kaj narobe, kaj je črno in kaj belo, izvajajo napade na revolucionarje z vseh strani, zatirajo nasprotne poglede in izvajajo beli teror ...« (prim. p.t., str. 75, 76–88)

V plakatu je izpostavil štiri stvari:

- osnovno odgovornost Liuja za timske napake,
 - ugotovitev, da so bile Liujeve napake »napačna usmeritev«, ne pa napake pri delu,
 - povezavo Liujevih napak z napakami pri njegovem prejšnjem delovanju, kar nakazuje na to, da to ni bil le trenutni spodrslijaj, ampak problem osebnosti, ter
 - nenazadnje napeljavo na to, da so bile Liujeve napake narejene namerno.
- (prim. p.t., str. 76)

Liu je po tem ponudil odstop, vendar je bil zavrjen, tako da formalno ni mogel izstopiti, je bil pa »postavljen na stranski tir« (kao bian zhan 靠边站).

Liu je 22. avgusta odgovoril na obtožbe:

»Povsem nenaklepno in brez vsakih skritih namenov sem izoblikoval buržoazne reakcionarne smernice.« (prim. p.t., str. 76)

Kasneje je dodal:

»Pred tem nisem vedel, da sem storil tako veliko napako.« (prim. p.t., str. 76)

V zadnjem govoru na enajstem plenumu je Mao dejal:

»Naša politika je kaznovati tiste, ki so storili napake, da jim ostali ne bodo sledili, in zdraviti bolezen z namenom rešiti pacienta.« (prim. p.t., str. 79)

Za domnevno povezavo med Liujem in nadaljevanjem upora proti kulturni revoluciji ni bilo nobene pisne dokumentacije.

Liu je bil obtožen, ker so drugi sledili njegovemu zgledu in zatirali revolucionarno gibanje, hkrati pa so bili isti »drugi« napadeni, češ da zlo, ki je bilo v Liuju, zdaj tli v njih. (prim. p.t., str. 129)

Vprašanje, ki se poraja, je, zakaj je bil Liu tako silovito napaden in strogo kaznovan za svoje napake pri vodenju delovnih skupin, ne pa tudi za svojo napako v Pingshanu leta 1947. Takrat je bil na napako opozorjen, ni pa stranka izrekla nobenih sankcij.

Možni so trije odgovori, glede na celotno zgodbo pa se mi zdi najbolj verjeten tretji.

- Mao je smatral napako delovnih skupin za veliko resnejšo.
- Ponovitev napake je pokazala Liujevo osebno napako.
- Mao je želel Liuja kaznovati zaradi osebnih zamer in sporov, ki so se nabrala skozi leta.

(prim. p.t., str. 76)

V marcu je bila sprejeta odločitev, da se na polno začne kampanja proti Liuju, ki je bila poslana v medije skozi uradne politične kanale, vendar jo je po besedah Tang Pingzhuja predlagala »centralna skupina kulturne revolucije«. (prim. p.t., str. 129)

Kritiziranje Liuja je trajalo izjemno dolgo in se je stopnjevalo: dve leti nešteti javnih kritik in več kot 3000 člankov, v katerih je bil kritiziran, češ da on osebno nosi krivdo za mobilizacijo kulturne revolucije. (prim. p.t., str. 77)

Enajsto zasedanje KP 1. avgusta 1966

Na enajstem zasedanju KP 1. avgusta 1966 je imel Liu osrednji govor, v katerem je predstavil glavne odločitve, ki jih je center sprejel od desetega zasedanja in jih je treba izvajati. Nadaljeval je z govorom o delovnih skupinah in svojem vodenju teh skupin v času, ko je bil postavljen za vodjo med Maotovo odsotnostjo.

Govoru je sledil Chen Boda, ki je ostro kritiziral Liujevo in Dengovo vodenje delovnih skupin med Maotovo odsotnostjo.

Na tem zasedanju je Mao 5. avgusta podal svojo veliko kritiko.

Po kritikah so bile na dnevnem redu tudi nove volitve, na katerih je bil Lin Biao izvoljen za Maotovega prvega asistenta in postal edini podpredsednik. Tako je bil Liu degradiran z drugega na osmo mesto na lestvici politbiroja. (prim. p.t., str. 77)

»16 točk«

Tudi po zasedanju, na katerem je bil sprejet dokument *Odločitve o kulturni revoluciji*, ki je vseboval »16 točk«, je bil Liujev status še vedno dvoumen. Kadri so bili glede na resnost svojih napak razvrščeni v štiri skupine. Liu ni bil razvrščen v nobeno izmed teh skupin, je bilo pa splošno sprejeto, da so vodilni člani stranke, ki so ubrali kapitalistično pot, razvrščeni v četrto skupino, medtem ko meščanski reakcionarji spadajo v tretjo skupino.

(prim. p.t., str. 78)

Skupine:

1. dobri,
2. relativno dobri,
3. tisti z resnimi napakami, ampak brez protipartijskih in protisocialističnih elementov ter
4. manjše število tistih desničarjev, ki so proti partiji in proti socializmu.

Tisti v prvih dveh skupinah so predstavljali večino, člani v tretji skupini so bili izpostavljeni kritiki, vsi v četrti skupini pa so bili v nadaljevanju popolnoma izpostavljeni, odstavljeni in popolnoma diskreditirani. (prim. p.t., str. 78 - 99)

Liujeva degradacija je postala javno vidna 18. avgusta 1966 na prvem od osmih javnih shodov, ko je Mao skupaj z ostalimi vodilnimi CK na Trgu nebeškega miru (Tian'anmen 天安门)⁴ sprejel rdeče gardiste in Liujevo ime ni bilo omenjeno. Šele na koncu prenosa je bil omenjen na osmem mestu, prav tako ga ni bilo na nobeni izmed posnetih fotografij, na videoposnetku pa je bil opažen samo enkrat in še to zelo na kratko v ozadju.

Ko je 19. avgusta prišel na obisk zambijski podpredsednik Reuben Kamanga, Liu ni bil povabljen, da ga sprejme na letališču, je bil pa tega dne prisoten na večerji Zhou Enlajja in Dong Biwuja. 21. avgusta je Mao skupaj z Dengom, Zhouom in Chen Yijem – vendar še vedno brez Liuja – sprejel Kamango. (prim. p.t., str. 78,79 - 101)

Po 18. avgustu se je bil Liu prisiljen neformalno umakniti. Ni imel namreč možnosti odstopa: ko ga je ponudil, ga je Zhou Enlai zavrnil. (prim. p.t., str. 79–104)

V tem obdobju sta z Wang Guangmei večkrat hodila po ulicah in prebirala velike plakate in kljub ostrim kritikam je Liu še vedno verjel, da iz vsega tega lahko potegne nekaj dobrega za partijo in jo približa množicam.

Takrat je imel Liu še vedno veliko podpornikov, med njimi veliko delavcev in kmetov, tako da so odstranili plakate, ko so se ti 18. in 22. avgusta pojavili na kampusu univerze Qinghua (清华).

⁴ Za Trg nebeškega miru bom uporabljala ustaljen slovenski prevod.

1. oktober 1966: dan državnosti

Na praznovanju dneva državnosti na Trgu nebeškega miru se je zdelo, da se je Liujev položaj izboljšal, saj je bil prisoten tudi on. Bil je naveden kot tretji na uradnem seznamu (medtem ko je bil prej osmi), po balkonu se je sprehodil Maotu ob boku in zasedel svoje mesto ter opazoval parado do konca, tudi po tem, ko je Mao že odšel. (prim. p.t., str. 80– 109)

Po pričanjih nekaterih novinarjev je bil odnos med njima vidno hladen.

Delovni sestanek od 5. do 28. oktobra 1966: samokritika

Maoisti so podali kritiko Liuja, Chen Bodaja in zdaj tudi Deng Xiaopinga.

Lin Biao je kritiziral Denga za napake, ki jih je storil skupaj z Liujem.

Liu in Deng sta 23. oktobra podala samokritiko, v kateri sta oba priznala svoje napake v povezavi z delovnimi skupinami, vendar je šel Liu še precej nazaj in spoznal svoje napake že od leta 1946 naprej. (prim. p.t., str. 80)

Že naslednji dan je Mao odgovoril v dolgem govoru in izpostavil precej zamer do Liuja, ki je naredil veliko napak, se ni posvetoval z njim in je napačno vodil politiko. (prim. p.t., str. 81)

Mao:

»Liu Shaoqi je kritiziral Jiang Weiqinga, češ da je neumen. Vendar, kot vidim s svojega položaja, Liu prav tako ni preveč pameten. Zelo hvali svojo ženo Wang Guangmei in jo dviga precej visoko. Vendar je bila prav ta Wang Guangmei zavrnjena na univerzi Qinghua in je delala neumne napake, tudi ko je šla v vasi.« (prim. p.t., str. 82 -112)

Podobno je povedal tudi o Dengu.

Ko je Lin Biao predlagal, naj preučijo, ali je kaj več, kot že vejo v povezavi s Pengom, pa je Mao odgovoril:

»Liu in Deng sta svoje delo vedno opravljala javno in ne tajno. Onadva sta drugačna kot Peng Zhen.« (prim. p.t., str. 82–114)

Ob govoru Zhou Enlajja v podporo Liuju in Dengu pa je Mao odgovoril:

»Ni vse, kar je storil tovariš Liu, slabo. Če so storili napake, jih verjetno lahko tudi popravijo! Ko jih bodo popravili, bo vse v redu, in mora jim biti dovoljeno se vrniti in začeti delo v novem, svežem duhu.« (prim. p.t., str. 77–115)

Liu je še naprej – čeprav le napol – opravljal svoje uradne dolžnosti. Pojavil se je na obeležitvi stoletnice rojstva Sun Yatsena 12. novembra, vendar je deloval živčno, nezbrano.

Liujevo zadnje uradno dejanje na položaju predsednika je bilo to, da je 11. decembra poslal pozdrave Keniji, ceremonij, ki so sledile pa so se udeležili Deng, Zhou in Chen. (prim. p.t., str. 82,83)

Po tem so se kritike samo še stopnjevale.

Liujeva hčerka Liu Tao in sin Liu Yongzhen sta morala 19. decembra podati »samopregled«. (prim. p.t., str. 83–119)

»Po mojem mnenju je oče številka ena v partiji, je avtoriteta, ki gre po poti kapitalizma.

Več kot 20 let je imel čas, da je nasprotoval in se upiral predsedniku Maotu in Maotovi ideji, prenašal ni socializma ampak kapitalizem.« (prim. p.t., str. 83–120)

Liujeva oktobrska samokritika je bila decembra 1966 objavljena po celi državi kot osrednji dokument. Pomenljivo pa je, da so bili izbrisani Maotovi komentarji, na primer:

»V bistvu je napisano zelo dobro in zelo resno, še posebno drugi del, ki je boljši.« (prim. p.t., str. 83–121)

Takoj nato je sledil še napad na njegovo ženo Wang.

V januarju 1967 so sledila »zaslišanja« tako Liuja kot Wang. Liujeva želja, da bi govoril s predsednikom Maotom, je bila uslišana in 13. januarja opolnoči je Mao poslal po Liuja. Mao je sicer vprašal po zdravju hčerke – trik, s katerim so privabili ženo na zaslišanje –, sicer pa je bil precej redkobeseden.

Med tem pogovorom je Liu izpostavil dve točki:

- Ker je bila večina političnih napak njegovih in so ostali kadri dobri, bi želel prevzeti vso odgovornost in posledice nase ter tako osvoboditi ostale, da bi bile tako izgube v partiji čim manjše.
- Želel si je odstopiti z vseh položajev, ki jih je zasedal, in skupaj z družino oditi v Yan'an ali svojo domačo vas ter živeti kot preprost kmet.

“一、这次路线错误的责任在我，广大干部是好的，特别是许多老干部是党的宝贵财富，主要责任由我来承担，尽快把广大干部解放出来，使党少受损失；二、辞去国家主席、中央政治局常委和毛泽东著作编委会主任职务，和妻子儿女去延安或老家种地，以便尽早结束‘文化大革命’，使国家少受损失。”

(prim. p.t., str. 84–125)

Mao mu je na to odgovoril : *»Dobro se uči ter poskrbi za zdravje.«* (prim. p.t., str. 84)

“毛泽东要我父亲‘回去后好好学习，保重身体’。”

4.2.3 ZASLIŠEVANJE

Liu je bil 26. januarja in 9. februarja 1967 priveden na »zaslišanje«, 9. februarja skupaj z Dengom in Tao Zhujem. Takrat so priznali nasprotovanje Maotovi liniji, ne pa tudi Maotu samemu. (prim. p.t., str. 84,85)

Z enega od zaslišanj:

Revolucionarji so zahtevali, da Liu citira prvi odstavek iz Rdeče knjižice. Liu se je obotavljal, vendar se je že na začetku zmotil, Wang mu je pomagala, vendar so mu prisotni vzeli kapo in ga naprej zasliševali ... Noben odgovor ni bil dovolj ... Wang je

predlagala, naj ga izpustijo in nadaljujejo z njo, vendar je ni želel pustiti same, zato ga je množica porinila ven in nadaljevali so zaslišanje z Wang. (prim. p.t., str. 85–126)

Zasliševanja in obtoževanja so se ves čas samo še stopnjevala in Liu ni smel več objavljati plakatov v svojo obrambo. V tem času se je pripravil tudi na najhujše, saj je svoji družini dejal:

»Po moji smrti raztrosite moj pepel v morje, tako kot so to storili z Engelsom. Morje povezuje pet oceanov, lahko bom gledal, kako bo cel svet postal komunističen.« (prim. p.t., str. 87–137)

Liu je 9. julija 1967 podal drugo samokritiko, ki je bila hkrati prva, ki je bila podana javno. V njej ni več omenjal starih napak, ampak samo tisto v kulturni revoluciji avgusta 1966. Sledila je tretja samokritika.

Med 12. in 14. julijem so bile v Pekingu demonstracije proti Liuju, ki se jih je udeležilo več kot 300.000 ljudi, nato pa so se demonstracije ponovile še v Šanghaju.

Guang Feng in Qi Benyu sta sprožila govorice, da Liu ni bil iskren, da ne želi priznati svojih napak, da ga »centralna skupina kulturne revolucije« obtožuje, da mu vse podtika itd.

Skupina preiskovalcev, ki jih je poslala Jiang Qing, je 18. julija preiskala Liujevo prebivališče in dve uri kritizirala Liuja, ta pa je lahko v tem času spregovoril le nekaj besed.

T. i. »zveza različnih revolucionarnih skupin v Pekingu za kritiziranje Liu Saoqija v javnosti« je 19. julija izdala ultimatum, da mora priti Liu ven na javno zaslišanje do 5. avgusta opolnoči, tj. na obletnico prvega Maotovega plakata.

Na tisoče ljudi je protestiralo na ulicah. (prim. p.t., str. 89–144)

Liu je 2. avgusta poslal odgovor na članek Qi Benyuja *Patriotizem ali nacionalna izdaja?*, odgovori na Qijevih »osem zakaj« (ki so zadevali predvsem Liujevo prvo samokritiko) pa so bili kopirani in razdeljeni po ulicah Zhonghainana (okrožje v Pekingu), da so jih lahko prebirale množice.

Na dan obletnice objave Maotovega plakata 5. julija je bil na vrtu Liujevega domovanja prirejen shod množičnega kritiziranja. Shodi so bili tudi na Trgu nebeškega miru, Delavskem stadionu in v Zhonghainanu, vse skupaj pa je bilo predvajano po velikih zvočnikih. Liu je bil prisiljen poklekniti na tla z rokami v zrak, medtem ko so ga zasliševalci pretepali in lasali. Vsakič ko je želel kaj povedati, so ga prisilili v molk, tako da so ga udarjali z »malimi rdečimi knjižicami«. (prim. p.t., str. 89 in 90)

»Po shodu je odšel Liu nazaj v pisarno, kjer je vzel ustavo in prosil tajnico, naj napiše pritožbo, vendar ni dobil odgovora. 7. avgusta je napisal pismo Maotu z uradno pritožbo na obtožbe, da je proti partiji in proti socializmu. Oddal je svoj odstop v pisni obliki in zapisal 'Izgubil sem svobodo.'« (prim. p.t., str. 90–148)

Liu je še naprej živel v uradni rezidenci, 13. septembra je bila Wang vržena v zapor, prav tako so bili preganjani otroci.

4.2.4 URADNI KONEC IN SMRT LIU SHAOQIJA

Ker je bil Liu brez vsake oskrbe in pomoči zaprt na dvorišču svojega domovanja, je njegovo zdravje hitro pešalo. Poleti leta 1968 je zbolel za pljučnico, dobil je sladkorno bolezen in visok krvni pritisk. Ker so ga želeli kot živo tarčo kritik, so mu oktobra, ko je hudo zbolel, nudili nujno zdravstveno oskrbo.

Tako je doživel, da je na bolniški postelji na svoj 70. rojstni dan 24. novembra 1968 slišal, da so ga na dvanajstem zasedanju CK odstavili z vseh vodilnih položajev v stranki, prav tako pa so ga izključili tudi iz stranke same.

Po tem je Liujevo zdravje samo še pešalo, ni bil sposoben več ne govoriti, ne jesti, ne vstati, bil je zapuščen in brez zdravstvene oskrbe. (prim. p.t., str. 91–150)

Kljub temu so ga 17. oktobra 1969 preselili v Kaifang v Henanu (v strahu pred napadom Sovjetov je ukaz izdal Lin Biao).

Liu je 12. novembra 1969 umrl.

Že čez dva dni je bil skrivaj upepeljen pod psevdonomom. (prim. p.t., str. 91–153)

Njegova družina je bila o tem obveščena šele leta 1972. (prim. p.t., str. 91–154)

5 PROPAGANDNI PLAKATI, UPERJENI PROTI LIUJU

Avtor: neznan

Chedi zalan Liu Deng zichan jieji fandong luxian!

Popolnoma uničimo razred kapitalistov in reakcionarne vrste Liuja in Denga!

Avtor: neznan

Leto: 1967

Womende shiye shi zhengyide, zhengyide shiye bi sheng!

我们的事业是正义的，正义的事业必胜！

Naše delovanje je pravično, pravično delovanje mora zmagati!

Avtor: neznan

Leto: april 1967

Chedi pipan da ducao (彻底批判大毒草《修养》)

Temeljito kritizirajmo velik strupen plevel *Kako postati dober komunist.*

Avtor neznan

Leto 1966–1967

Gaoju Mao Zedong sixiang weida hongqi, chedi fensui Liu Dengde fandong luxian (高举 毛泽东思想伟大红旗, 彻底粉碎刘邓的反动路线)

Dvignimo visoko veliko rdečo zastavo Mao Zedongove misli, dodobra razbijmo reakcionarno vrsto Liuja in Denga.

Avtor: neznan

Leto: november1968

Ba pantu, neijian, gongzei Liu Shaoqi yongyuan kaichu chudang! (把叛徒，内奸，工贼刘少奇永远开除出党!)

Odpadnik, notranji izdajalec in ušivec Liu Shaoqi naj bo za vselej izključen iz partije!

Avtor: Beijing Exhibition Office (北京展出办公室) Leto: februar 1968

Jiefa Zhongguo Heluxiaofu pohuai Mao zhuxi zhuzuo chuban faxing zuixing zhanlan (揭发中国赫鲁晓夫破坏毛主席著作出版发行罪行展览)

Razstava z namenom izpostaviti kitajskega Hruščova, ki je želel z hudobnimi dejanji sabotirati publikacijo predsednika Maota

avtor: Red Painting Brush of Shanghai Drama College (上海戏剧学院革命楼红画笔) Leto: januar 1967

Dol z Liu Shaoqijem! Dol z Deng Xiaopingom! Dvignite visoko rdečo knjižico Mao Zedongovih misli – veliki sestanek za kritiziranje reakcionarnih kapitalistov iz vrst Liuja in Denga.

Dadao Liu Shaoqi! Dadao Deng Xiaoping! Gaoju Mao Zedong sixiang weida hongqi - Chedi pipan Liu, Deng zichan jieji fandong luxian dahui (打倒刘少奇! 打倒邓小平! 高举毛泽东思想伟大红旗 - 彻底批判刘、邓资产阶级反动路线大会)

Avtor: Neznani

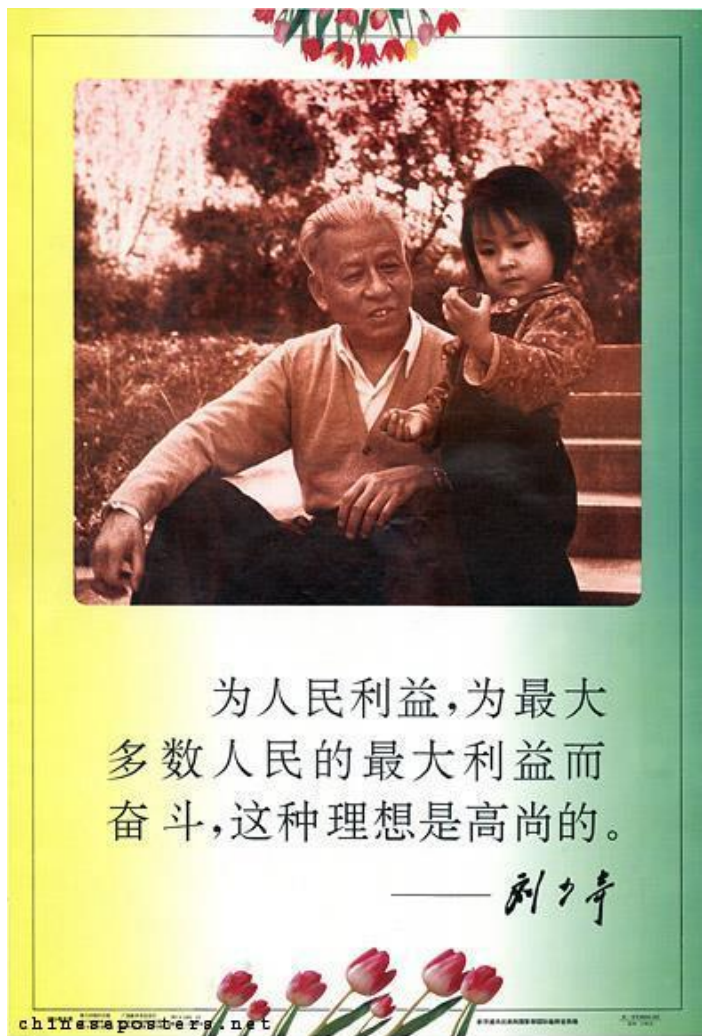
Leto: 1966

Liu Shaoqi, Deng Xiaoping in Tao Zhu, izginite iz partijskega centralnega komiteja!

Liu Shaoqi, Deng Xiaoping, Tao Zhu cong dang zhongyang gunchuqu! (刘少奇, 邓小平, 陶铸从党中央滚出去!)

Založnik: Shanghai Red Guards (战上海红卫兵)

6 PLAKATI, OBJAVLJENI PO REHABILITACIJI

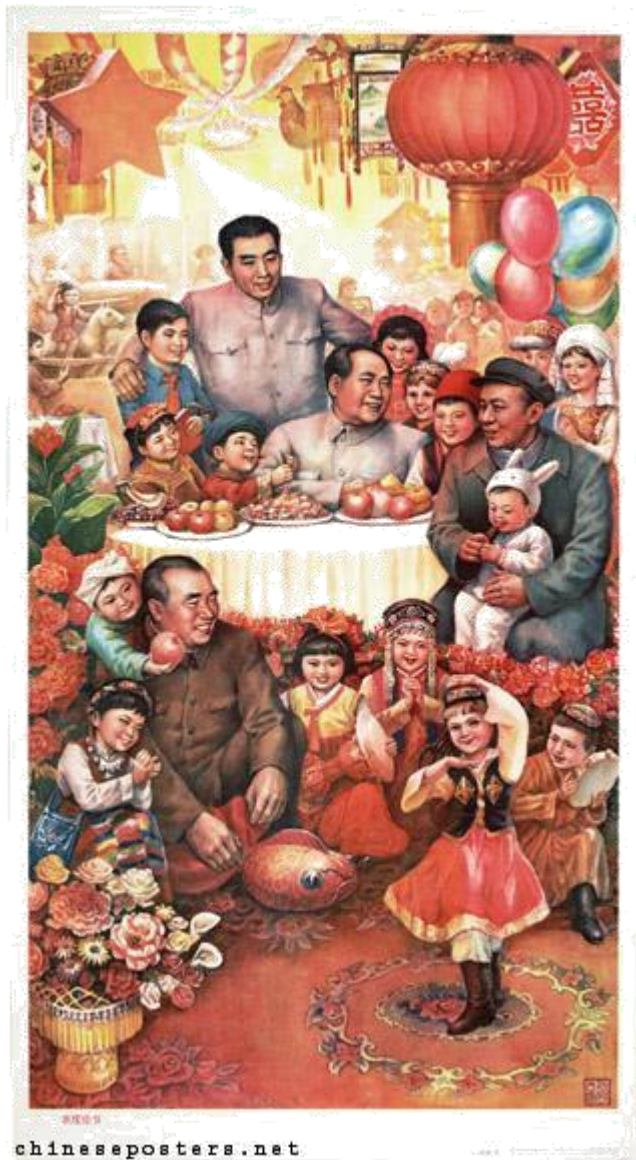
Avtor: International Editorial Office of New China Photography Section of New China News Agency collective work (新华通讯社新华摄影部国际编辑室供稿)

Leto: december 1995

Znan rek Liu Shaoqija: Boriti se za dobrobit ljudi, za čim večjo dobrobit čim več ljudi: to je vzvišen ideal.

Liu Shaoqi mingyan (刘少奇名言)

Založnik: Jieli chubanshe (接力出版社)

Avtor: Wei Zhigang (魏志

刚) Leto: avgust 1983

Praznovanje festivala.

Huandu jiajie (欢度佳节)

Založnik: Tianjin renmin meishu chubanshe (天津人民美术出版社)

Ta plakat je bil izdan po rehabilitaciji Liuja.

Namišljena situacija, ko so Mao, Zhou, Liu in Zhu De zbrani skupaj.

Avtor: Meng Yingsheng (孟英
声) Leto: julij 1981
Ljubeča oskrba
Qinqiede guanghuai (亲切的关怀)
Založnik : Sichuan renmin chubanshe (四川人民出版社)

BIBLIOGRAFIJA

LITERATURA V INDOEVROPSKIH JEZIKIH

- **Lowell Dittmer:** Liu Shaoqi and the Chinese Cultural revolution, revised edition, An East Gate Book, M.E.Sharpe, Inc., United States of America, 1998
- **Mitja Saje in sodelavci:** Sodobna Kitajska Politični in gospodarski razvoj, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana, 2006
- **Yung Ping Chen:** Chinese political thought Mao Tse-Tung and Liu Shao-chi, second revised edition, Martinus Nijhoff, The Hague, 1978

LITERATURA V KITAJSKEM JEZIKU

- 刘少奇在建国后的20年/鲁彤, 冯来刚著. —2版. 沈阳: 辽宁人民出版社, 2007.1, 印刷: 辽宁星海彩色印刷中心
- 人民公仆刘少奇/王钦双著. —长春: 吉林文史出版社2010.5, (中国孩子的好榜样) 印刷 北京市飞云印刷厂
- 论共产党员的修养/刘少奇著. —2版—北京: 人民出版社, 2000.12 (2009.2 重印, 人民出版社 出版发行 (100706 北京朝阳门内大街166号, 北京新华印刷有限公司 印刷 新华书店经销
- 刘少奇/王玉强著 —2版—北京: 中央文献出版社, 2010.8, 印刷/北京新魏印刷厂
- 图书在版编目 (CIP) 数据, 刘少奇论林业/中共中央文献研究室: 国家林业局编. —北京: 中央文献出版社, 2005.3, 印刷/北京安泰印刷厂
- 我的父亲刘少奇/刘爱琴著. —北京: 人民出版社. 2008.12 (2009.9第二版) (我的父辈丛书, 北京凌奇印刷有限责任公司印刷 新华书店经销 印刷: 北京中科印刷有限公司

INTERNETNI VIRI

www.chineseposters.net, 15.9.2016

